

บทสรุปและเสนอแนะ

ความผิดฐานลักทรัพย์กับความผิดฐานฉ้อโกงต่างก็เป็นฐานความผิดที่มีอยู่ในลักษณะความผิดเดียวกันในประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 12 เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมาตรา 334 และ 341 ตามลำดับ แต่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยมิได้มีการบัญญัติว่าความผิดฐานลักทรัพย์โดยนำใช้กลอุบายไว้แต่อย่างใด แต่ศาลไทยก็วินิจฉัยในทำนองว่ามีความผิดฐานนี้ปรากฏให้เห็นในคดีพิพากษากฎีกามาแล้ว ตราบจนกระทั่งปัจจุบัน แต่แนวคำวินิจฉัยก็ไม่ได้แสดงหลักเกณฑ์เหตุผลในการแยกความแตกต่างให้เห็นอย่างเด่นชัด สาเหตุที่ก่อให้เกิดความสับสนของแนวคำวินิจฉัยของศาล ก็อาจจะเนื่องมาจากอิทธิพลของกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ เพราะความผิดฐานลักทรัพย์โดยนำใช้กลอุบายนั้นพัฒนามาจากกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ และความผิดฐานลักทรัพย์โดยนำใช้กลอุบายที่มีความใกล้เคียง กับความผิดฐานฉ้อโกงมาก กล่าวคือ มีการใช้อุบายหลอกลวงเข้ามาเป็นส่วนประกอบ จึงเป็นการยากที่จะแยกความแตกต่างได้

ส่วนในต่างประเทศเช่นประเทศอังกฤษ จะแก้ปัญหานี้เกิดจากความแตกต่างโดยการใช้บัญญัติกฎหมายให้ความผิดฐานฉ้อโกง มีข้อความที่ครอบคลุมถึงการกระทำฉ้อโกงที่รวมถึงการได้ไปซึ่งกรรมสิทธิ์ การครอบครอง หรือการควบคุมทรัพย์สินนั้นด้วย นอกจากนี้โทษของทั้งสองฐานความผิดนี้ก็เท่ากันคือ 10 ปี และได้แก้ไขให้ทั้งสองฐานความผิดเป็นประเภทเดียวกัน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการคดีอาญาได้

5.1 ข้อแตกต่างระหว่างความผิดฐานฉ้อโกงกับความผิดฐานลักทรัพย์โดยนำใช้กลอุบาย

1. ความผิดฐานฉ้อโกงนั้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการได้ไปซึ่งทรัพย์สิน ผู้กระทำได้ไปซึ่งการครอบครองโดยความสมัครใจ โดยผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามมอบหมายการครอบครองไว้เพราะการหลอกลวงนั้น แต่ความผิดฐานลักทรัพย์ ผู้กระทำเอาทรัพย์สินไปจากการครอบครองโดยผู้ครอบครองไม่ได้มอบหมายให้ไป

2. ความผิดฐานฉ้อโกง นอกจากผู้หลอกลวงจะได้ไปซึ่งทรัพย์สินแล้วยังรวมถึงได้ไปซึ่งวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ (ตามความหมายของคำว่า "ทรัพย์สิน" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 138) อีกด้วย และยังรวมถึงการทำให้ผู้ถูกหลอกลวงทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิด้วย แต่ความผิดฐานลักทรัพย์นั้น ผู้กระทำ "ลัก" ได้เฉพาะทรัพย์สินซึ่งได้แก่วัตถุที่มีรูปร่างเท่านั้น

โดยเฉพาะคำว่า "เอาไป" ในความผิดฐานลักทรัพย์ มีความหมายต่างกับคำว่า "ได้ไป" ซึ่งทรัพย์สินในความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา 341 กล่าวคือคำว่า "เอาไป" หมายถึงเอาไปจากการครอบครองของผู้อื่นโดยเป็นการแย่งการครอบครองไป ดังนั้นในกรณีลักทรัพย์โดยนำซึ่งลูกข่ายหลอกลวงให้บุคคลอื่นส่งทรัพย์สินให้ถ้าผู้ถูกหลอกลวงเพียงแต่ส่งมอบการครอบครองให้เนื่องจากผู้นั้นไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น เช่น เป็นผู้รับฝาก ผู้ใช้ลูกข่ายหลอกลวงเช่นนั้น ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ไม่มีความผิดฐานฉ้อโกง ถ้าผู้ถูกหลอกลวงมีเจตนาที่จะส่งมอบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นให้แก่ ผู้หลอกลวง ผู้หลอกลวงย่อมมีความผิดฐานฉ้อโกง

กฎหมายอังกฤษก็ได้ใช้หลักเดียวกันนี้ ในการวินิจฉัยความเกี่ยวกันระหว่างความผิดฐานลักทรัพย์กับความผิดฐานฉ้อโกง แต่หลักนี้ได้ถูกยกเลิกไปโดย พ.ร.บ. ลักทรัพย์ 1968 ซึ่งบัญญัติให้ความผิดฐานลักทรัพย์โดยกลอุบาย รวมอยู่ในความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 15(1) แล้ว ดังนั้นหากมีหลอกลวงให้บุคคลอื่นส่งทรัพย์สินให้ไม่ว่าจะเป็นการส่งมอบการครอบครองหรือการส่งมอบกรรมสิทธิ์ ผู้หลอกลวงย่อมมีความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 15(1) ต่อมาได้มีคำพิพากษาจากสภาขุนนางอังกฤษ ได้วางบรรทัดฐานว่า ผู้กระทำผิดฐานลักทรัพย์โดยกลอุบายย่อมถูกฟ้องได้ทั้งในความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 1(1) และความผิดฐานฉ้อโกง ตามมาตรา 15(1)

3. ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ เพราะเนื่องจากเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวในขณะที่ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน ที่เป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ และไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนคดีนั้นต่อไป แม้จะถอนคำร้องทุกข์แล้ว โดยที่พนักงานอัยการก็จะฟ้องคดีนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 126 วรรคสองได้

5.2 หลักเกณฑ์ที่ใช้แยกความแตกต่างระหว่างความผิดฐานลักทรัพย์ ropyชักลอบายกับความผิดฐานฉ้อโกง

ความผิดฐานลักทรัพย์โดยชักลอบายกับความผิดฐานฉ้อโกงมีความใกล้เคียงกันมาก นักกฎหมายบางคนถึงกับบอกว่า การลักทรัพย์โดยชักลอบายควรจะถือว่าเป็นการฉ้อโกงให้หมด เพื่อตัดปัญหา ในปัจจุบันได้มีการวางหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยไว้ เพื่อชี้ให้เห็นว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงหรือความผิดฐานลักทรัพย์โดยชักลอบายซึ่งก็สามารถจะแยกหลักในการวินิจฉัยได้ดังนี้¹

1. กรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ส่งมอบ กล่าวคือถ้าผู้ส่งมอบทรัพย์ไม่มีกรรมสิทธิ์หรือไม่มีสิทธิครอบครอง แต่มีเพียงการครอบครอง (ยึดถือ) ในทรัพย์เท่านั้น ก็จะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ไม่มีทางที่จะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงไปได้

2. เจตนาของผู้ส่งมอบ ผู้ส่งมอบมีเจตนาที่จะโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองหรือไม่หรือมีเพียงเจตนาที่จะส่งมอบการครอบครอง (ยึดถือ) เท่านั้น กล่าวคือถ้าผู้ส่งมอบมีเพียงการครอบครอง (ยึดถือ) เท่านั้น ผู้ใดมาหลอกให้ผู้ส่งมอบของให้แล้วเอาไปเสีย ผู้มาหลอกหลงเอาไปมีความผิดฐานลักทรัพย์ไม่ใช่ฉ้อโกง

3. ผล ถ้าผู้หลอกหลงได้กรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในทรัพย์นั้นมา ก็เป็นความผิดฐานฉ้อโกง แต่ถ้าได้มาเพียงการครอบครอง (ยึดถือ) ก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์แม้จะมีการวางหลักเกณฑ์การวินิจฉัยดังกล่าว แต่ปัญหาก็คงไม่หมดไป กล่าวคือ การวางหลักโดยยึดอยู่กับกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง การครอบครอง (ยึดถือ) ในทรัพย์ที่ผู้ยื่นให้ซึ่งทรัพย์ก็ยังคงเป็นปัญหาอยู่ ปัญหาจึงไปอยู่ที่การวินิจฉัยว่า ผู้ยื่นให้ซึ่งทรัพย์มีกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง หรือการครอบครอง (ยึดถือ) หรือไม่ ซึ่งก็ยากแก่การวินิจฉัยเช่นกัน จึงจำเป็นต้องศึกษาข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่องไป

¹ ประสพสุข บุญเดช, "ลักทรัพย์โดยชักลอบาย", อ้างแล้ว, หน้า 280.

5.3 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและผลกระทบต่อการค้าในคดีอาญา

ผลทางคดีการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์กับความผิดฐานฉ้อโกงนั้นแตกต่างกันมาก ทั้งๆ ที่ผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์อย่างเดียวกัน กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดมุ่งต่อการเอาทรัพย์สินนั้นไปจากการครอบครองของผู้ที่ครอบครองทรัพย์สินนั้น โดยมีได้ค้ำประกันว่า ผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ยืมไปซึ่งทรัพย์สินจะมีกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครองหรือการครอบครอง (ยึดถือ) ดังนั้นการที่ผู้ยืมไปซึ่งทรัพย์สินจะมีกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง หรือการครอบครอง (ยึดถือ) จึงเป็นเรื่องนอกเหนือเจตนาของผู้กระทำความผิด

นอกจากนี้หากไม่สามารถแยกความแตกต่างให้ชัดเจนก็จะก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อการค้าในคดีอาญาทั้งระบบ โดยเริ่มตั้งแต่ในขั้นตอนการร้องทุกข์ การถอนคำร้องทุกข์ การสอบสวน อันเนื่องมาจากความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน ซึ่งจะยอมความไม่ได้ และไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่สอบสวนคดีนั้นต่อไปแม้จะถอนคำร้องทุกข์แล้ว หรือพนักงานอัยการก็จะฟ้องคดีนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 126 วรรคสองได้ ส่วนคดีอันเกิดจากความผิดฐานฉ้อโกงเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ เมื่อถอนคำร้องทุกข์ สิทธิในการดำเนินคดีก็เป็นอันระงับไป

นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อการบรรยายฟ้องและการพิพากษาคดีด้วย การบรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานฉ้อโกงหรือ กระทำความผิดฐานลักทรัพย์จะสามารถบรรยายฟ้องได้หรือไม่ เช่น โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดฐานฉ้อโกงหรือกลับกันโจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ศาลจะสามารถพิจารณาลงโทษได้ กล่าวคือ จะถือเป็นความแตกต่างเพียงรายละเอียด แต่หากจำเลยหลงต่อสู้แล้ว ศาลก็จะพิพากษาลงโทษไม่ได้ ต้องพิพากษายกฟ้อง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคสาม)

5.4 แนวทางในการแก้ไขข้อหา

1. การชี้แจงและการตีความกฎหมาย

การตีความผิดฐานลักทรัพย์โดยชักลอบอุบาย โดยนัยหลักในเรื่องการร่อนกรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครองหรือการยึดถือ ตามหลักกฎหมายแพ่งมาใช้ แล้วบัญญัติเรื่องความแตกต่างในเรื่อง ผลทางคดีของการกระทำความผิด การบรรยายฟ้องและการพิจารณาตัดสินก็จะหมดไป เพราะถ้า หากนักกฎหมายสามารถยึดหลักที่ใช้ในการแยกความแตกต่างได้ชัดเจน และสามารถชี้ได้ถูกต้อง ก็จะสามารถวินิจฉัยการกระทำผิดที่เกิดขึ้นได้ว่าควรจะเป็นความผิดฐานใด คือหากเป็นการที่ผู้ส่งมอบทรัพย์มีเจตนาที่จะร่อนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองให้ไป ผู้ที่ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากการ หลอกหลวงนั้นก็มีความผิดฐานฉ้อโกง ในขณะที่หากผู้ยื่นให้ซึ่งทรัพย์มีเพียงการครอบครอง (ยึดถือ) เท่านั้น ก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยชักลอบอุบายเท่านั้น

2. การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

หากเห็นว่าการหลอกหลวงให้ได้ไปซึ่งทรัพย์นั้น ผู้กระทำความผิดสมควรจะ ได้รับโทษหนักกว่าผู้ที่กระทำความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว สมควรที่จะบัญญัติเป็นความผิดฐานพิเศษหรือไม่หรือสมควรเพิ่มเป็นบทหนักในมาตรา 335 แห่งประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่

โดยการบัญญัติกฎหมายในความผิดฐานลักทรัพย์ให้มีข้อความที่รัดกุมขึ้น และสามารถ ทำให้ผู้ใช้กฎหมายเข้าใจแนวคิดของความผิดฐานลักทรัพย์ได้อย่างถูกต้อง โดยมุ่งเน้นให้มีการคำนึงถึงคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานลักทรัพย์อย่างเคร่งครัด เช่นเดียวกับประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบประมวลกฎหมาย